nr. 81 / 17 iulie 2023
Săptămânal de cultură

FICȚIUNEA
optm

Alexandru Lamba se gândește la cele mai bune finaluri de operă.

Zenob

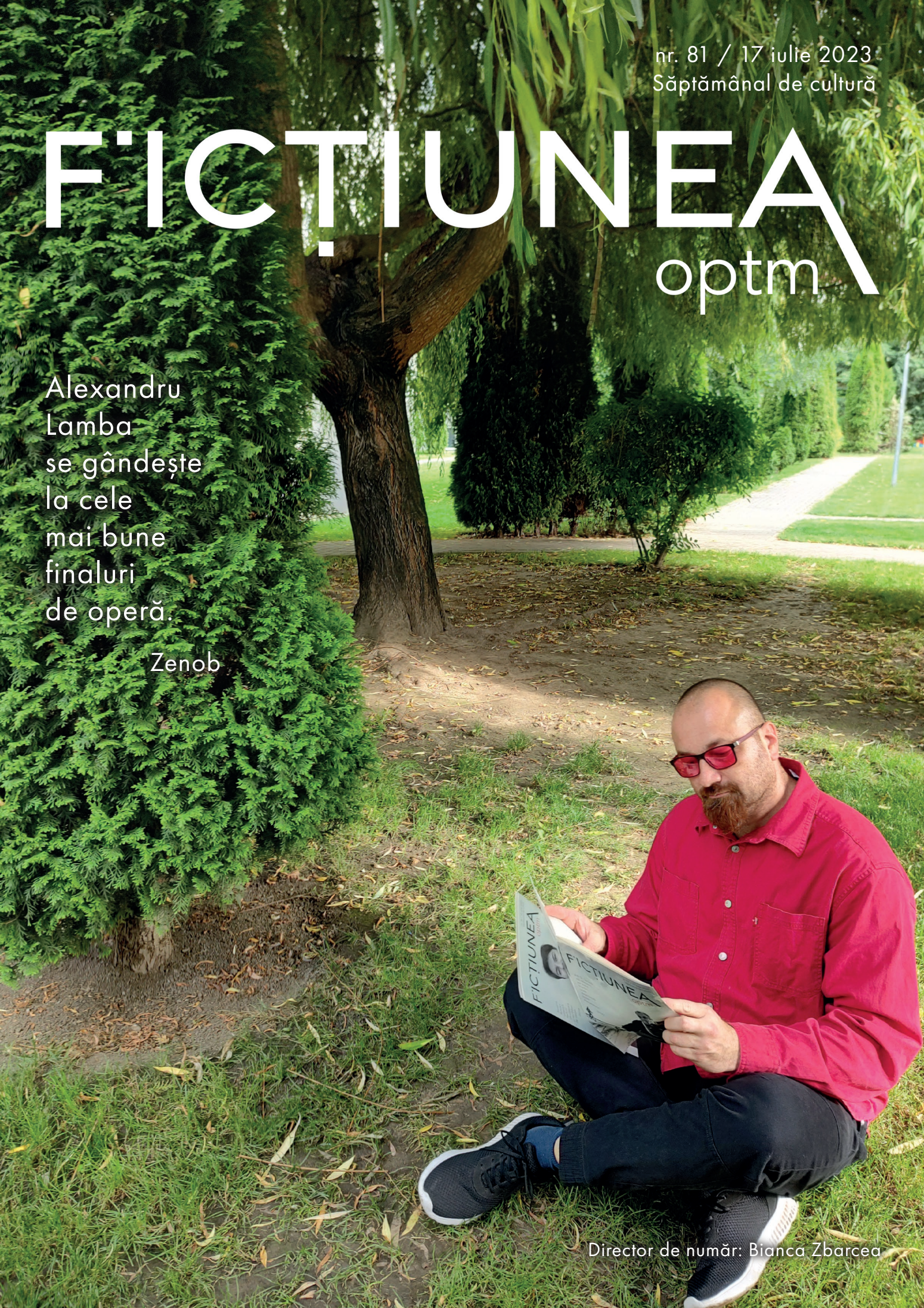

Director de număr: Bianca Zbarcea

Proiectorat (2): Recunoaște că ești mistreț!

Doina Ruști

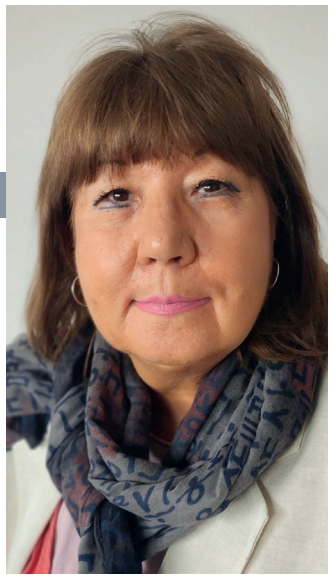

În Era Proiectoratului, nesiguranța e întărită printr-o tendință de rafinare a absurdului, adus din literatură în viața curentă. Un mod de supraviețuire, în societatea opresivă, de tip dictatorial, de exemplu, în comunism, printre altele, era și acela de a fi *yes man*, de a accepta orice absurditate. Circula chiar un banc despre omul bătut pentru că avea bască, apoi pentru că nu mai avea și așa mai departe. Autocritica începută în anii stalinismului ajunsese o fază elementară a vieții. Oamenii își făceau cu ușurință *mea culpa* pentru tot felul de motive închipuite, ridicole, adeseori împachetate în formule standard, gen: recunosc că *n-am făcut totul* – formulă stupidă, care acoperea un gol moral, dar acceptat prin mersul general al societății, în care nu puteai să fii atât de nebun, încât să te pui împotriva vântului. Acceptarea, autoînvinovățirea, aprobarea fără rezerve a unui șef tâmpit purtau un singur nume: *a recunoaște că ești mistreț*. A-ți asuma orice lucru, oricât de absurd. Bineînțeles, nimeni nu lua în serios asta, nu conta pentru nimeni.

În ciuda statutului ei formal, situația de *a recunoaște că ești mistreț* a creat o tradiție, aflată astăzi la temelia Erei Proiectoratului. Mai mult chiar, aș putea spune că s-a literaturizat. Un reper rămâne pentru mine în continuare vara lui 2012, așa cum am descris-o în romanul *Mămica la două albăstrele*. Printre altele, în acea vară s-a vorbit mult despre plagiat, într-o lume în care plagiatul devenise, de câteva decenii, o metodă învățată oficial, în școală. După postaciada, care l-a înlăturat pe Ponta din scena prezidențialelor, s-a impus definitiv istoria lui *recunosc că sunt mistreț*.

Desigur, lucrurile s-au rafinat. Nu mai vorbim acum doar despre o *mea culpa* formală, ci despre susținerea în masă a unei singure idei, a unui adevăr absolut. Fără deviații, fără să privim în sus. Dacă vezi că pe net există mai mult de două persoane care susțin că portocalele sunt albastre, nu te băga, nu intra în dispute. În scurtă vreme, în mod unanim se va vorbi despre pădurile de portocali cu fructe albastre, iar nu după mult, se va institui și legea ocrotirii acestor fructe.

Zeul opiniei-taifun, în ciuda artificialității ei, a dovedit că e nevoie de rețele organizate, iar lumea literară a răspuns cel mai bine la acest nou trend, organizându-se repede, prin hyperchat-urile sociale, care cereau nu atât talent literar, cât un minim exercițiu al scrisului. S-a vorbit despre mafie culturală, s-a vorbit despre grupuri de influență. Au apărut cărțile propulsate pe net și noua literatură impusă prin posturi: topuri, număr de postări, likeuri achiziționate, fotografii etc. Literatura grupului combatant ori măcar... *diferit*. Nimeni nu se mai miră astăzi că un produs devine valoros doar pentru că poartă o mică etichetă pe care scrie *grupul eșarfelor cu buline*.

Curând, grupurile au impus reguli, între acestea, câteva aproape războinice, de netezire a istoriei. Aspiranții la câte un grup și-au făcut nume, eliminându-i pe nesupuși. Noua ordine s-a întemeiat pe solidaritatea frustraților. Iar aici aș putea să vă dau ca exemplu cazul Andreea, poate vă amintiți. Într-o noapte, a observat că pe câmpul de luptă rămăsese un scriitor în picioare. În jurul lui era lumină, era lume pusă pe conversații. Andreea a constatat curând că nu putea să mai doarmă, lumina ajunsese ca acea reclamă din fereastra lui Kramer. Mai întâi a scris o prelegere despre umbra scriitorului, care ar fi putut să amenințe micul imperiu format exclusiv din frustrați. Și-apoi i-a venit o idee: să confecționeze o clonă și să-l înlocuiască pe scriitor. Ceea ce a și făcut, cu ajutorul frustraților din grădină, mai precis a unei ploieștence și-a unui țap logodit. Cine trece prin zona Palatului, poate să mai vadă și astăzi clona respectivă, printre mașinile din parcare. În schimb, Andreea a rămas în continuare insomniacă.

Fusese poate ultima bătălie, deși, printre cadavre, mai există și astăzi câte un agonic care speră ori care înjură inutil și mocnit. Mulți s-au adaptat, integrându-se în grupuri, alții s-au dus – morți pe câmpul de luptă.

Cei mai înțelepți au acceptat să iasă periodic la rampă și să recunoască deschis că sunt mistreți. De-a lungul ultimilor ani, literatura s-a transformat în mistrețiadă, consemnările mediocre au o etichetă din mătase brodată pe care scrie cu litere aurii: *asumat*.

În sfârșit, să recunoști că ești mistreț duce până la urmă la un anumit echilibru. Dar curând, nici asta n-a mai contat.

Era Proiectoratului se pregătea de o altă etapă.

Singurătatea și izolarea

Cristi Nedelcu

Singurătatea și izolarea sunt cele mai importante arme ale scriitorului. Nu imaginația, nu capacitatea de a inventa lumi, oameni și situații, nu îndemânarea de a rostui cuvintele până ce acestea dezvăluie sensuri nebănuite de nimeni până atunci. Nu. Singurătatea și izolarea. Pentru că din ele rezultă tot ceea ce am spus mai devreme. Fără singurătate și izolare scriitorul nu poate să îmbine cuvinte care să alcătuiască o altă realitate ce ne ajută să o înțelegem mai bine pe a noastră și, deci pe noi, și nici nu poate plămădi personaje care să ne facă să privim mai bine în oglindă.

Cele două nu trebuie confundate una cu alta. Poți fi singur, dar alături de mulți care îți invadează gândurile și îți taie posibilitatea de a te cufunda în propriile neliniști de unde să scoți în final, ca produs finit, o poveste care va arunca o lumină încă neștiută asupra realității de zi cu zi. Și poți fi izolat într-o mare de oameni care sporovăiesc și fac hărmălaie, și, în tot acest vacarm, să poți înfiripa în minte o lume întreagă pe care apoi doar să o pui pe hârtie.

„Cel mai bun final de operă" – prezentare

Ciprian Handru

Premiul Ficțiunea „Cel mai bun final de operă" pentru romanul *Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte*

Categoria „Cel mai bun final de operă" i-a reunit, în această ediție, la Premiile Ficțiunea pe următorii nominalizați:

Paul Negoescu, pentru regia filmului *Oameni de treabă*, pe Alexandru Lamba – *Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte* (Litera, BPC), pe Dora Pavel – *Crush* (Polirom) și pe Cătălin Ceaușoglu – *Șapte povești care nu se termină bine pentru toată lumea* (Nemira).

Când citești un roman sau când vizionezi un film, pe lângă faptul că ești atent la personaj, pe care îl și ții minte cel mai mult, la acțiune, la conflict, la spațiu, la fel de important ca acestea este (și) finalul. La fiecare pagină te întrebi *cum* se termină, sperând să fie pozitiv, dar nu lacrimogen, să fie clar, dar nu foarte, să-ți lase întrebări etc. Finalul, sub o formă sau alta, pune ultima etichetă – mi-a plăcut, nu mi-a plăcut. De câte ori nu am auzit: Ce părere ai despre cum s-a terminat... filmul/cartea/piesa de teatru etc.? Și de aici încep discuțiile. Așa a pornit și alegerea mea, anume finalul care mi-a generat cele mai multe întrebări, care m-a intrigat, care mi-a rămas în minte.

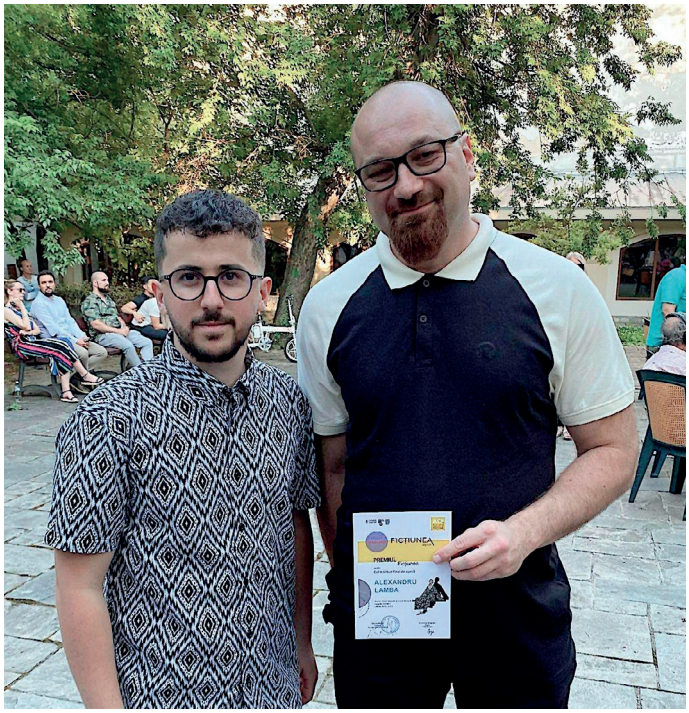

Paul Negoescu semnează regia filmului *Oameni de treabă*, un film despre relațiile de putere, într-o notă de umor *noir*. Foarte bine regizat, toate firele poveștii duc natural spre un final *pulp fiction*: un peisaj paradisiac în care se produce un adevărat măcel, pictural, imagistic, poetic, à la Tarantino.

Alexandru Lamba este un scriitor bine-cunoscut consumatorilor de science-fiction, însă, odată cu *Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte* se observă schimbarea registrului, scriitorul optând pentru thrillerul psihologic. Într-o continuă creștere în intensitate, pe parcursul capitolelor, de la evenimente banale se ajunge la un deznodământ neașteptat, intrigant, cinematografic, în care viața și moartea se întâlnesc inedit.

În maniera care deja a consacrat-o, Dora Pavel optează în *Crush* pentru un final psiho-gotic, în care încununează procesul de analizare a unor psihologii marcate de singurătate, de angoase, de fantasme, de obsesii etc. E un final construit ca o apologie a istoriei subiective, cititorul fiind pus în fața „vindecării" protagonistei, în fața eliberării de sub presiunea nevrozelor și psihozelor. Cum? Doar prin înfăptuirea omuciderii.

Așa cum se anunță din titlu, dar și de pe coperta 1, finalurile celor *Șapte povești care nu se termină bine pentru toată lumea* nu pot fi decât imprevizibile și năucitoare. Alături de hibridizarea temelor și a stilurilor, Cătălin Ceaușoglu oferă o atenție deosebită finalului fiecărei povestiri, dar și personalizării Sfârșitului, ca suprapersonaj esențial al volumului și, în extensie, al vieții, al umanului și al non-umanului, deopotrivă.

Alegerea mea pentru categoria „Cel mai bun final de operă" este *Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte* de Alexandru Lamba.

Să explic. Pe de o parte, din motivele amintite la începutul prezentării. Pe de altă parte, volumul lui Alexandru Lamba surprinde prin naturalețea construcției și prin alternarea cinematografică a scenelor.

Se observă o atenție deosebită oferită mecanismului narativ și pieselor sale de rezistență – personaje, acțiune, conflict, spațiu etc. Alexandru Lamba lucrează cu o conștiință acută a scriiturii, nimic nefiind întâmplător în romanul său. De aceea, fiecare element textual sau paratextual își are logica sa. Ceea ce face Lamba e să îmbine exemplar postura de autor și de regizor, deopotrivă. Din acest melanj inedit nu are cum să rezulte decât un univers narativ remarcabil în formă și în conținut.

Integral în versiunea online

Filologul – un profesionist al lecturii

Mihai Ene

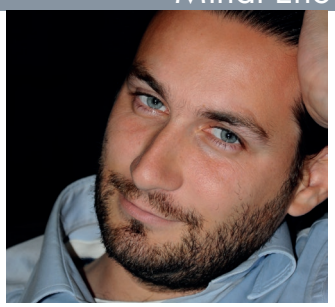

Un filolog ar trebui să fie mai ales un profesionist al lecturii și un cunoscător al strategiilor textuale. Diferența dintre ele și cititorul nespecialist este cea dintre studiu și lectură.

Deși există foarte mulți autodidacți, cred că astăzi ar fi extrem de dificil pentru un astfel de tip de formare, cu excepția vreunui caz genial. O bună instrucție școlară urmată de eforturi susținute în timpul studiilor universitare poate oferi doar baza necesară unui filolog. Restul ține de resursele individuale. Dar literatura cere fler și mai ales onestitate. Îți poate plăcea sincer o carte sau un autor, chiar dacă știi bine că sunt mediocri, dar trebuie să știi exact pentru ce anume îți plac. Dar să vezi DOAR scăderile unui autor important, să-i vânezi cu energie de monoman greșelile, să îl pui la stâlpul infamiei pentru vini morale – reale sau închipuite – mi se pare de o meschinărie fără limite.

Premiul Ficțiunea „Cel mai bun final de operă" pentru romanul *Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte*

Cum ai primit vestea Premiului pentru Cel mai bun final? Te așteptai? Pe cine mizai? Ce semne/semnale ai avut?

Evident că am primit-o cu emoție. Gala a fost un eveniment deosebit, atât prin importanța evenimentului în sine, cât și prin calitatea auditoriului. Au fost prezente nume mari ale literaturii, teatrului și cinematografiei române. Să vorbești în fața unui asemenea public este, după cum sunt convins că ai simțit și tu, copleșitor.

Putea fi premiul oricui. „Oameni de treabă" e un film care te marchează, cu un subiect dur, dar și cu un soi de umor negru care te implică suplimentar, ca privitor. Romanul Dorei Pavel, „Crush", este angoasant, sumbru, la fel sunt și poveștile lui Cătălin Ceaușoglu, povești care nu se termină bine pentru toată lumea. Iar dacă Dora Pavel nu are nevoie de nicio prezentare, fiind o autoare deja celebră, Cătălin Ceaușoglu se află la început de drum, dar a reușit încă din cartea de debut să se impună printr-o scriitură excelentă și o forță uimitoare a povestirii. Așadar, putea fi oricine. Încă mă mir că a fost selectată cartea mea, „Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte". Dar mă și bucur.

Care este episodul cel mai drag din Șapte virtuți? Cum l-ai scris? Îți amintești în ce context existențial?

Cred că „drag" e un cuvânt nepotrivit pentru acel roman, dat fiind macabrul celor povestite. Dacă ar trebui să-mi aleg un fragment preferat, nu știu, sincer să fiu, care ar fi acela. Dar, de obicei, la lecturile publice, aleg să citesc începutul. Culmea, deși romanul a fost premiat pentru final, eu prefer să citesc primele pagini, cred că acelea sunt cele mai antrenante pentru public. Pe acelea țin minte că le-am scris dintr-o suflare, de îndată ce am vizualizat acțiunea. Gândisem o parte din primul capitol ca proză scurtă de sine stătătoare, pornind de la câteva glume, cu câțiva prieteni care-mi împărtășesc umorul.

În general, te întrerupi în orice moment al romanului sau niciodată înainte de-a termina un episod?

Aș vrea să pot spune că am un program strict de scris, pe care-l respect orice ar fi. Aș vrea să pot să spun că nu întrerup procesul creației în momentele decisive. Aș vrea să spun multe, pentru că știu care sunt „cele mai bune practici" în materie de scris, dar aș minți, în cele mai multe cazuri. Din păcate, nu am reușit să-mi fac un program de scris, să țin un ritm, deși știu că așa ar trebui.

Iar când scriu, de multe ori nu lucrez la un proiect literar, ci-mi aștern ideile despre scrierile colegilor de breaslă, deoarece am câteva colaborări de suflet, pe partea de cronică de carte, cu revistele Ficțiunea și Familia. De asemenea, mai colaborez ocazional și cu revistele Epithet sau Galaxia42, și acestea fiindu-mi dragi.

Crezi că literatura a ajuns la sfârșit? Cum vezi viitorul?

În niciun caz nu cred că există un sfârșit al literaturii înainte de sfârșitul omenirii. Și chiar și atunci, literatura în sine va continua, când o vor descoperi următoarele ființe inteligente care-și vor asuma rolul de specie dominantă pe Pământ. Desigur, ea se transformă, apar alte și alte manifestări, cele existente suferă modificări, dar, în esență, ea dăinuie ca artă.

Dacă vorbim despre viitor, eu l-aș disocia pe cel al literaturii de cel al cărții fizice. Poate al cărții în general. Cartea fizică nu o va mai duce mult, așa cum nu prea o mai duc mult nici filmele, nici muzica, pe suport fizic, ambele mutându-se încet, dar sigur, pe platformele de *streaming*. Asta prevăd că se va întâmpla și cu literatura, va migra spre platforme de genul *Voxa* sau *AudioTribe*.

Omul zilelor noastre nu mai are mentalitate de colecționar, nici nu-și mai dorește atât de mult să se simtă proprietar pe anumite opere, ci îi este suficient să dețină un abonament la o platformă care-i permite accesul la ele, într-o varietate enormă. Preferă să aibă acces la tot, fără a deține, decât să fie proprietar pe o porțiune mică. Așadar, bătălia pentru popularitate va fi cu atât mai acerbă între textele literare.

Iar literatura va continua să existe.

Integral în versiunea online

Romanul-țipăt

Liviu G. Stan

Premiul Ficțiunea „Cel mai bun final de operă" pentru romanul *Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte*

Bine-cunoscut consumatorilor de science-fiction, Alexandru Lamba ne apare de data asta într-o altă postură, mutându-și flerul ficțional pe nisipurile mișcătoare ale thrillerului psihologic.

Un discret ecou camusian străbate subteranele romanului *Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte*, purtându-ne prin labirintul escatologic al unui personaj din *middle class*-ul românesc: Horia, fost luptător de kickboxing în studenție, angajat al unei corporații, viitor tată, viitoare relicvă umană.

Într-o zi, ideea morții i se strecoară în minte și, posedată contemplativ de această fascinație, întreaga sa realitate interioară începe să-și seteze ceasul după noua obsesie, infiltrându-i-se în relațiile cu ceilalți. Moartea misterioasă a pisicii Biancăi, „fata de la HR", devine subliminalul colaps ființial ce declanșează o reacție în lanț, aruncându-l pe Horia într-o spirală a violenței. Sechelele copilăriei renasc și capătă consistența înșelătoare a unei narcoze.

Alexandru Lamba asamblează mecanismele unei psihologii complexe, care se acumulează piesă cu piesă într-un puzzle cumplit. Dotat cu o capacitate animalică de adaptare, Horia acceptă dramele pe care le provoacă (sau în care este atras) cu seninătatea virtualității, adoptând de multe ori o distanțare procedurală de criminolog acolo unde alții ar fi cuprinși de cea mai neagră disperare. Violența acționează în cazul său ca un bruiaj escapist în fluxul vieții, însă fără derapaje psihotice, ci marcată de-o permanentă stupoare. Fiecare situație conflictuală îl exportă într-un sine-surogat, mereu altul, într-un ciclu amăgitor, de-a dreptul luciferic, de noi începuturi. Este aproape întotdeauna omul nepotrivit la locul nepotrivit. Aici îl găsim provocând involuntar un dezastru în viața lui Janko, un sârb bântuit de ororile și vendetele fostei Iugoslavii, care stă ascuns în România, dincoace îl găsim într-o operațiune amoroasă de salvare a unei prostituate. Și nu este nimic forțat pe lanțul cauzalităților, viața e chiar așa! Cât privește momentele de descătușare, acestea sunt veritabile demonstrații de autoscopie, iar Alexandru Lamba dă dovadă de-o rigurozitate nord-americană, à la Paul Auster, în amorsarea lor scenică, oferindu-ne sesiuni spectaculoase de *method writing*. Treptat, pe măsură ce lucrurile o iau razna (Horia săvârșește o crimă și totul în jurul lui se destramă), acțiunea balansează spre un soi de anti-bildungsroman.

Ce soluție stilistică și ce tehnică literară a găsit Alexandru Lamba pentru toate acestea? O narațiune la persoana I montată în regim neorealist, la care se cuplează un suspans neonoir fără cusur, elaborat prin tehnica *show, don't tell*. Ingenios structurat, romanul este împărțit în nouă capitole, dintre care șapte corespund câte unui păcat, fiecare cu propria gradație a răului: invidia, lenea, furia, mândria, iubirea de arginți, lăcomia pântecelui și desfrâul. Totodată, fiecare capitol poate fi privit și ca o „vamă a văzduhului" în variantă pământească („vămile văzduhului" din textele patristice). Această departajare strategică a capitolelor are darul de-a menține în flux tensionat imprevizibilul întâmplărilor și înregistrează ca un seismograf mutațiile interioare ale personajului principal, echilibrând excelent în tramă *războiul nevăzut* din mintea acestuia și rețeaua exterioară a consecințelor. Nu veți întâlni niciun exces analitic în acest dispozitiv de introspecție, nicio lălăială de *egoproză*, nicio figură de stil nelalocul ei în curgerea concisă și liniară a frazelor. Fiecare fragment este atent șlefuit și atent dozat astfel încât suspansul să nu treneze mai mult decât e necesar. Veți observa, de asemenea, în epicul lui Alexandru Lamba și-o impresionantă naturalețe cinematografică; bunăoară, în scenele de sparring, când Horia îl snopește în bătaie pe Călin, colegul de muncă.

Tandru și glacial, intens și întunecat, matur și provocator, *Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte* este romanul-țipăt al unei căderi în gol.

Alexandru Lamba – *Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte,* **LITERA, BPC, 2022**

Paradisul lui Abdulrazak Gurnah

Emanuela Ilie

Parcurgând neavertizați *Paradisul* lui Abdulrazak Gurnah (traducere din limba engleză și note de Andreea Năstase, Editura Litera, București, 2022), majoritatea cititorilor vor fi, neîndoielnic, mișcați de elementele tip bildungsroman, văzând în primul rând în povestea, desigur, tulburătoare a maturizării forțate a lui Yusuf, un băiat est-african care, la doar 12 ani, este invitat de părinți să plece într-o călătorie periculoasă alături de unchiul Aziz. Exact atunci când trebuie să treacă granița – cum știm, atât de fragilă – între copilărie și pre-adolescență, protagonistul este supus unul altfel de rit de trecere, ce va presupune nu doar traversarea unor ținuturi africane dintre cele mai periculoase, ci și revelații interioare de diferite tipuri, subsumate în fond marilor necesități ori realități intrinseci ființei, de la arderile erotice la predispozițiile autentic religioase (într-o formă fie directă, fie metaforică, ele sunt anunțate, de altfel, și paratextual – v. titlurile unor capitole: Grădina închisă, Porțile de foc, Crângul dorinței sau Un cheag de sânge).

Yusuf își va cristaliza ceea ce s-ar putea numi o identitate vagantă (cu îndreptățire, de altfel, critica occidentală a și vorbit, în repetate rânduri, de transformarea în etern străini sau migranți a eroilor lui Gurnah). O identitate dureros fluidă, pe care, spre finalul complicatelor sale aventuri modelatoare, adolescentul și-o va asuma totuși pe deplin și o va percepe aproape corporal: „Dar știa că în inima lui strămutată se formase cu mult timp în urmă un ghem întărit care avea să rămână acolo indiferent unde se ducea, zădărnicind orice plan ar fi urzit ca să-și împlinească viața într-o măsură cât de mică." (p. 316).

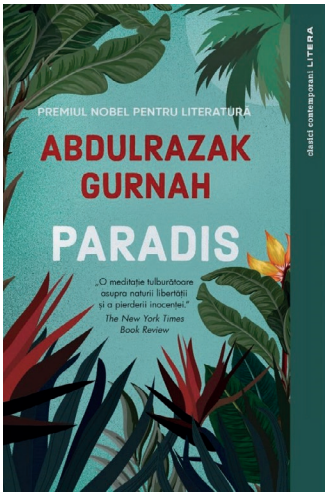

Poate suferi istoria de relativism...?

Adrian Badea

Pentru început, este necesar să spunem faptul că istoria reprezintă o preocupare a geniului uman la care științele umaniste nu vor renunța niciodată. Prin urmare, trebuie să înțelegem că istoria și, mai precis, reflecția istorică (reflecție asupra timpului istoric) se construiește pe surse, studii, cronici și documente (pentru epoca medievală), iar, în acest caz, cantitatea și calitatea surselor este atât de mare încât este imposibil ca știința și, implicit, istoricul să reflecte toate aspectele legate de perioadă (timp, spațiu), mentalități, personalități ș.a.

Plecând de la afirmațiile anterioare, putem spune că istoria și, în speță, istoricul, sunt absorbiți de un soi de relativitate, deoarece selecția surselor reprezintă doar o primă parte a procesului de laborator, adică de creare a spațiului istoriografic, pe care se așază reconstituirea pe care istoria și, implicit, istoricul o propune. Astfel, această reconstituire a peisajul istoric poate să fie, în unele cazuri, cuprinsă de o manieră subiectivă, în sensul că plecând de la același material (studiu, document, cronică etc.) putem avea reconstituiri diverse; fiecare istoric și cercetător reconstituind timpul, faptele, mentalitățile și epoca istorică după cunoștințele și interpretările sale, iar obiectivitatea istoricului depinde, în marea majoritate a cazurilor, de buna sa credință.

În aceste circumstanțe, anumiți istorici, nume foarte mari pe care nu le vom aminti, înțeleg prin scrierea istoriei și a relatării faptelor istorice adunarea unui soi de compilații a unui număr mare de fișe cu câteva concluzii de reflecție la sfârșit. Istoria este, însă, mai mult de atât; istoria reprezintă o sinteză care reflectă omul și umanitatea, deci ceea contează în crearea istoriei adevărate constă în capacitatea istoricului de a contopi toate sursele într-o sinteză expresivă și semnificativă.

Este adevărat că unii istorici apelează la „serviciile" fabulației, imaginației, fantasticului, uneori din lipsă de surse, dar și pentru un gust mai plăcut al lecturii. Astfel, ceea ce creează acest tip de istorici este, impropriu spus, un fel de ficțiune istorică, unde elementele reale ale timpului istoric creează un melanj cu fabulația istoricului.

O altă perspectivă care arată relativitatea istoriei și, implicit, a istoricului este timpul epocii sale. Istoria fiind atât o lucrare individuală, cât și un teritoriu al dezbaterii și discuției, un spațiu în care ceea ce contează este modul în care sunt receptate, în urma unei sinteze, unui studiu, marile probleme ale trecutului și prezentului, și nu faptul că am putea prelua din trecut o istorie gata făcută. În acest caz, să luăm ca exemplu Evul Mediu. Până la apariția romanticilor (sec. XIX), epoca luminilor și, în speță istoricii epocii, considerau epoca medievală fiind timpul barbariei, al bolilor și molimelor, al mizeriei. Această perspectivă se va schimba începând cu secolul al XIX-lea, după cum am menționat, dar mai cu seamă în secolul XX: cunoștințele pe care le avem astăzi despre Evul Mediu sunt total diferite de cele pe care le aveau romanticii despre el; datorită unor medieviști de origine franceză, March Bloch, Georges Duby, Jacques Le Goff sau Michel Zink, care și-au extins aria de analiză asupra relațiilor sociale și economice, studiul vieții cotidiene, mentalitățile colective, studiul operele literare etc., contribuind astfel la destrămarea anumitor clișee înjositoare care rămăseseră „agățate" de această epocă istorică. Prin urmare, aceste cunoștințe, mult mai bogate și mai mature, se reflectă în producțiile actuale, de la poezie la roman și ajungând la arta cinematografică. Fiecare epocă, plecând de la afirmațiile făcute anterior, își creează imaginea sa despre trecut.

Skate-ul

Alexandru Lamba

Premiul Ficțiunea „Cel mai bun final de operă" pentru romanul *Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte*

În următoarea zi, nu s-a întâmplat nimic spectaculos la locul de muncă. Traversam o perioadă destul de liniștită, termenele de livrare ale noilor proiecte aflându-se încă destul de departe. Cele câteva defecte semnalate pe aplicațiile aflate în fază de suport se prefigurau ușor de implementat, cu modificări minore în cod. Deci, dacă nu primeam vreun telefon disperat de la vreun client care să urle că pierde bani din cauza vreunei aplicații crăpate, luam lucrurile ușor.

Pentru că aveam timp, la prânz nu am mai comandat mâncare la birou, ci am plecat mai devreme la mall, să mâncăm ceva în tihnă, la food court. Am profitat și de faptul că nu-l aveam pe Călin cu noi. Ne-am luat tălpășița fără să-l chemăm. În acea zi se dusese cu laptop cu tot să lucreze la celălalt etaj. Primise el ceva de făcut într-o zonă a aplicației care avea legătură cu o altă componentă, a altei echipe, deci zilele astea îi stresa mai mult pe cei de la doi.

Ca s-o spun pe-aia dreaptă, băieții din respectiva echipă fuseseră niște mârlani, deci își meritau cu prisosință fiecare moment în care Călin stătea pe capul lor. Când vrei cu adevărat să ajuți pe careva, îi arăți cum se face o chestie, apoi îi arăți manualul în care i se explică operațiunea. Astfel, văzând și făcând, omul chiar pricepe și cum să-și facă treaba, și cum să citească respectivul manual. Îl ajuți și dacă-i

6 opinii despre *Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte*

Ficțiunea OPTm

Premiul Ficțiunea „Cel mai bun final de operă" pentru romanul *Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte*

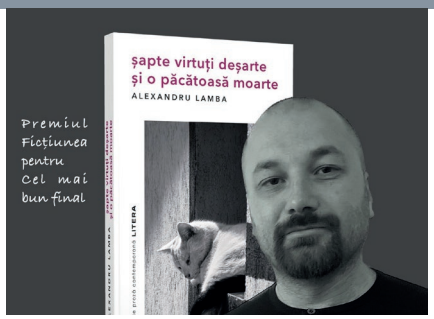

Luiza Negură

Alexandru Lamba semnează un roman al alienării, transcrise în alfabetul dezrădăcinării profunde, și surprinde vizual printr-un montaj de scene atent alese pentru ochiul spectatorului. Instanța cititorului se recalibrează în ritmul fluidității narative, iar dincolo de jocul personajului rămâne doar ecranul de proiecție, pe al cărui alb se scurg toate umbrele morții.

Ligia Pârvulescu

Autorul reușește o desfășurare cinematografică a scenelor, culminând cu scena de *sparring*, iar atmosfera întunecată a romanului își găsește ecouri în excelentul film *Den brysomme mannen*, în regia lui Jens Lien. Alexandru Lamba creează o lume aparte, întunecată și provocatoare, în care nedreptatea și violența joacă rolurile principale într-o narațiune cursivă la persoana I, străbătută de firul roșu al obsesiei morții. Un roman în care nimic nu e lăsat la voia întâmplării, acaparator și greu de uitat, *Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte* este cartea care desfășoară în fața ochilor minții cititorului tabloul fractalic al întrepătrunderii vieții și morții.

Mihai Bălăceanu

În romanul său recent, ideea centrală este *păcătoasa moarte*, cea mereu născătoare de angoase și neliniști. Astfel, moartea însoțește conștiința protagonistului Horia din punctul A în punctul Z al poveștii, precum un strigoi răzbunător, care îl obligă să se pocăiască pentru faptele comise. Din acest motiv, cartea poate fi privită, dacă vreți, și ca un tratat de tanatologie explicat pe limba taximetriștilor din Berceni.

Călătoria aceasta de autoflagelare a conștiinței și de pocăință îi poartă pașii lui Horia dintr-o corporație într-o sală de box, dintr-un seminar teologic în brațele unei escorte pe nume Lara, unde naufragiază, dostoievskian, după ce simte că își pierduse orice speranță și motivație de a trăi.

Daniel Antohe

Romanul spune ceva despre lumea de astăzi, despre lupta omului cu demonii din afară și dinăuntru. O viață în plin picaj, a cărei lectură îți dă senzația că „se poate întâmpla oricui". Stilul este simplu și economicos, foarte potrivit pentru curgerea inexorabilă a acțiunii spre distrugerea finală.

Ioana Hodor

Încă de la primele pagini, romanul lui Lamba surprinde prin naturalețea cu care se desfășoară în fața cititorului. Fără limbaj pretențios, fără arabescuri literare, *Șapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte* este un thriller psihologic ce trece testul autenticității prin construcția armonioasă, care permite personajelor să se desfășoare liber, reflectându-le ingenios tensiunea interioară până în punctul angajării totale a spectatorilor. Aici mă refer la spectatori deoarece asta face Lamba din cititorii săi prin puternicul caracter vizual pe care îl insuflă compoziției. Ca un regizor bine organizat, autorul presară treptat detalii și episoade învăluite în mister (cum este, de pildă, cazul sârbului Janko), cărora le prezintă rezolvarea dând senzația unei camere de filmat ce înregistrează cadrul, fără să îndrepte punctul de focus înspre destinul personajelor episodice din jurul lui Horia. El reușește astfel să jongleze cu atenția și interesele lectorului, construind un fir narativ complex, cu digresiuni atent plasate, cu juxtapuneri originale și uneori șocante (cum ar fi reinterpretarea pornografică a icoanelor), care dau o tentă *noir* întregii acțiuni descrise.

Oana Paler

Etichetată drept un thriller psihologic, cartea are însă o miză mult mai mare, deoarece autorul alege să exploreze/să reinterpreteze (cu cinism sau poate nu) și dimensiuni regăsite în proza clasică (mai ales a rușilor), cum ar fi vinovăția, rolul hazardului, relația omului cu divinitatea (cu un Dumnezeu care ține să-i arate eroului că „putea transforma în rău tot ce făceam, indiferent de intențiile mele"), năzuința spre bine (sau chiar spre mântuire). Textul impune o tensiune constantă, bine gradată, suspansul este menținut în permanență, iar curajul și forța scriiturii devin elemente definitorii pentru viziunea scriitorului asupra a ceea ce înseamnă o proză actuală, cu un story captivant, fără arabescuri inutile și divagații livrești.

---

dai o sarcină relativ simplă și-i zici doar că răspunsul la problema lui e în manualul cutare la pagina cutare, apoi îl lași să se descurce și-i spui să te cheme dacă își prinde urechile. Pentru unii, autodidacți, metoda asta merge chiar mai bine decât prima. Ei, dar dacă-i dai un director de documentație, cu vreo cincizeci de manuale cu referințe încrucișate, multe nici măcar ținute la zi, și-i spui că trebuie să le citească, apoi să vină la tine numai dacă are ceva ce nu găsește în documentație, e ca și când l-ai băga în pizda mă-sii.

Cam asta făcuseră ăia de la doi. Însă nu-și dăduseră seama cu cine aveau de-a face. Dezinvoltura cu care Călin putea spune „n-am găsit!", fără să caute măcar o secundă, îi luase pe nepregătite, iar acum omul se mutase, practic, la ei.

Când noi ne-am întors de la masă, l-am găsit singur, lângă locul de fumat din spate. Desenase cu o cretă câteva cercuri concentrice în jurul unui capac de canal și se chinuia să se dea cu skate-ul pe fiecare culoar, cât mai mult timp, fără să pună piciorul jos, doar făcându-și vânt cu mișcări din bazin. Bănuiesc că era destul de greu să-ți ții echilibrul în vreme ce te învârți în cerc, și devenea și mai greu pe măsură ce pista se micșora.

— Ce faci, i-am zis în timp ce ne apropiam, încercând să par nevinovat, deși eram un pic jenat că plecasem pe șest. Ia, să văd, poți să te dai numai pe capacul de canal?

— Păi nu se poate, a răspuns, că nu poate fizic placa să ia curba pe o rază așa de mică. Poate doar să fac piruete pe două roți, dar nu sunt încă la nivelu'.

Apoi a călcat apăsat pe un capăt, a prins skate-ul de celălalt capăt și l-a întors, ca să-mi arate sistemul care orienta roțile după înclinație.

N-am făcut caz de faptul că nu sesizase o glumă atât de evidentă, ci m-am prefăcut interesat de ce-mi explica el acolo. Ceilalți au trecut pe lângă noi fără să zică nimic și au intrat. Am intrat și eu, după vreo două minute. Și n-am mai ieșit la locul tradițional de fumat în ziua aceea.

Eugen Istodor: eram plin de utopii și glume

A consemnat Monica Gaman alias Zenob

Pentru persoanele care nu au avut ocazia să vă cunoască, ne puteți spune câteva lucruri despre dumneavoastră?

În 1989, a venit Revoluția peste mine. Tocmai la timp. Citisem literatură, eram plin de utopii și glume despre lume, dar n-o trăisem cu adevărat. După 1990, am început să trăiesc lumea, s-o cunosc. Și am cunoscut-o prin povești, cum altfel. Prima și singura mea meserie a fost cea de reporter. Reporterul ia pulsul vieții lui prin poveste. Ascultă și spune mai departe povești. Explozia de povești de după Revoluție, poveștile de tranziție socială, lumea de astăzi atât de diversă – toate mă au drept client și reporter. Îmi place să ascult povești, să călătoresc în căutarea lor și cărțile scrise sunt povești spuse de oameni cu care am trăit, cu care am fost contemporan, cu care am suferit, cu care „am murit" puțin și am supraviețuit. Pe scurt, e biografia unui absolvent de Litere, silitor la literatură, corigent la limba română, ajuns imediat după 1990 reporter la un săptămânal de umor. După anii 2020, când jurnalismul a devenit o umbră, am început o carieră de profesor. Încerc să-i fac pe studenți să spună povești. Cu ei am scris povestea „Malviniței", de exemplu, epistolarul erotic și îndrumătorul de scriere creativă.

Povestiți-ne despre debutul literar!

Eu nu pot scrie literatură. Nu „mi se înalță zmeul", nu știu să scriu ficțiune. Și nu am scris ficțiune. Dar starea de povestaș creează straniul interludiu al ciocnirii de idei, de fantasme, de experiențe. Realitatea, prin abundența ei, are darul acesta de a crea literatură. Debutul meu a fost unul sub semnul interviului, ca specie jurnalistică. Îmi chinuiam contemporanii cu întrebări. Eram curios cum văd ei lumea. Repet, eram după 1990, ieșit din comunism, și nu știam cum e lumea. Așa am scris interviuri în publicația „Cațavencu" și aceste interviuri au fost transcrise într-o carte. E o carte a curiozității mele: domle, cum e lumea, ce mă așteaptă pe mine, poate tu știi mai bine. Ăsta e mesajul cărții „Interviuri împotriva naturii", debutul meu publicistic.

Cum vă alegeți temele? Sau vă aleg ele pe dumneavoastră?

Habar nu am. Și nici nu mă interesează. Mă las în voia întâmplării. N-am program, n-am nici măcar o obsesie. Se întâmplă. „Interviuri contra naturii" au ieșit din această curiozitate a vieții, ele au un ton umorist pentru că eroii intervievați spuneau tot soiul de enormități. Erau haioși pentru că nici ei nu știau prea multe lucruri despre ce-i aștepta, despre lumea care devenea. „Oameni cu care aș muri de gât" este a doua carte. Îmi ieșeau în cale monologiști, oameni care își spuneau viața. Cum să-i ocolesc? I-am adunat în pagini de carte. Și așa mai departe. România e o lume sălbatică, sălbăticită și eu aud încă glasul ielelor. Și mi se sucesc mințile.

Cum s-au împletit vocația de jurnalist cu cea de scriitor?

N-am vocație de scriitor. Vocația mea este de reporter. Nu știu să scriu ficțiuni, dar fricțiunea dintre poveștile reale transcrise de mine par să dea ficțiune. Pentru că le caut poveștile și, de la un moment dat încolo, le aleg pe un tipar. Să nu uit, eroii care-mi populează viața, cu care stau de vorbă, cu care-mi pierd timpul, eroii aceștia fabulează, au ficțiunile lor. Da, eu sunt jurnalist și capturez eresurile altora. Așa împletesc eu jurnalistul cu scriitorul.

Integral în versiunea online

Poem

Robert Vladu

încă se vând jucării de război
soldați în două culori stau amestecați în găleată
au ocazia să simtă pentru puțin timp
pacea camaradului de altă culoare
în salata orientală din plastic mai sunt și tranșee
tufișuri și copaci și tunuri și rachete
steagurile flutură combinații de culori care nu există
o adevărată echipă a două legiuni străine
rafturile se golesc de la o zi la alta
oamenii uită că nu cumpără mâncare
când ajung acasă le dau copiilor
doar o deschidere de capac și explodează
mama îi cheamă la masă nu vine nimeni
se duce după ei. pe aici nu se trece
încearcă să ajungă înapoi pe aici nu se trece
tatăl privește știrile nu e vorba de țara lui
doar niște copii ar face un război

Integral în versiunea online

Domnul Stan

Alex Stoicescu

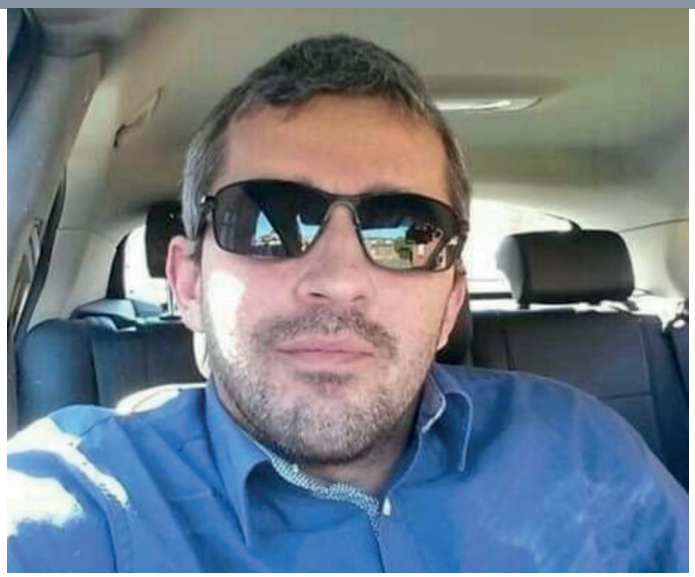

Totul a început într-o vineri, atunci când domnu' Stan a blocat circulația din centrul Londrei, la oră de vârf, pentru că o pisică neagră trecuse prin fața mașinii. Cu doar o săptămână înainte, mii de oameni fuseseră evacuați din aceeași zonă din cauza unui pachet suspect. Se întâmpla în perioada alertelor cu bombă, în majoritate false, tratate însă de poliție conform principiului *better safe than sorry*: clădiri evacuate, străzi închise, polițiști, pompieri și pirotehniști trimiși la fața locului.

Singura dată când desfășurarea de forțe își justificase pe deplin prezența fusese la descoperirea unui proiectil neexplodat din Al Doilea Război, la intersecția dintre *Oxford Street* și *Shaftesbury Avenue*, unde se construia un nou rând de case, întâmplare care-i născuse domnului Stan interogații filozofice: „oare dacă o bombă, din astea vechi de 80 de ani, explodează, îmi spunea odată, ar putea fi considerat cel care a descoperit-o victimă a războiului? Sau, în cazul în care nu moare, veteran de război cu indemnizație pe viață?"

Domnu' Stan își umple uneori timpul cu astfel de reflecții pe marginea istoriei, una dintre pasiunile lui, între două curse de taxi prin capitala Angliei. Când era copil, îmi spunea altă dată, un consătean de-al lui, din Ardeal, a descoperit la marginea pădurii o bombă, ieșită din pământ ca ciupercile după ploaie. A luat proiectilul la subraț, s-a urcat pe bicicletă și a pedalat trei kilometri, cu vârful corpului metalic sprijinit de ghidon, pe ulițele pline de gropi, până la secția de Miliție. Șeful de post și-a trimis unul dintre subalterni după băutură, apoi, timp de câteva ore, între shoturi de pălincă și fum de Carpați, au luat obuzul în brațe, l-au întors pe toate părțile, l-au ciocănit, au încercat să-l demonteze și, într-un târziu, când s-au plictisit, l-au trimis pe micul Stan la primărie, să șutească singurul aparat foto din sat, un Smena din '53, ținut cu mândrie în vitrină. Când pirotehniștii au sosit, alertați de primar, au găsit jumătate de sat în curtea Miliției. Proiectilul fusese mâzgălit cu o cretă, cu numele celor prezenți, și fiecare îl ridica, pe rând, deasupra capului, ca pe un trofeu de Wimbledon, mulțumind tribunelor, în lacrimi de bucurie, din mijlocul unui stadion imaginar plin ochi de fani. Când nea' Vasile, șeful de post, făcea semn din mână că poza e gata, trofeul era pasat următorului câștigător.

Toată întâmplarea ar fi fost greu de crezut dacă domnu' Stan nu mi-ar fi arătat cele câteva poze alb-negru rămase de la mijlocul anilor '70, recuperate dintr-o ladă din casa bunicilor, pusă în vânzare la ultima călătorie în țară. Și mai neobișnuite au fost gândurile lui despre acea întâmplare: „imaginează-ți că hitleriștii ne-ar fi omorât, la 30 de ani de la sfârșitul războiului, cu mult după ce muriseră și ei. Sau ne-ar fi schilodit și ar fi trebuit să căutam un jurist care, la rândul lui, să le caute urmașii și să-i pună să plătească despăgubiri." Cu gândurile astea în cap și exaltarea din voce, domnu' Stan chiar părea a fi în căutarea unui jurist care să-i explice procedura în detaliu, ca și cum o iminentă descoperire urma să-i dea viața peste cap.

Integral în versiunea online

Scriitori care nu-s scriitori

Sorin Enache

Văzând un articol recent publicat în revista Ficțiunea 8m, nu mi-am putut suprima gândurile și am știut că trebuie neapărat să mi le expun.

Ce am citit a fost senzațional. Mi-a plăcut enorm. A pus punctul pe i. Aș continua, dar deja se poate interpreta drept exagerare. Atât de bun a fost, mai ales pentru că vocile tinere sunt de cele mai multe ori îngropate sub un cavou al frustrărilor construit de cine nu trebuie.

Ideea e următoarea: este, într-adevăr, vina „scriitorilor" pentru calitatea joasă a creațiilor, dar problema cea mai mare este ceea ce „se vinde". Numeroase pagini virtuale și reviste apărute peste noapte promovează incultura și scrierea la mâna a doua. Și nu e vorba doar despre scris, este vorba despre întregul domeniu al literaturii. De multă vreme observ că este luat peste picior de agramați și oameni lipsiți de talent (care nu vor nici măcar să lucreze constant și să își transforme gunoiul în ceva demn de arătat lumii, cum facem și cum am făcut toți de-a lungul vieții). Am scris acum ceva timp un material tăios pe care l-am lăsat în teaca documentului Word, dar pot extrage ceva mai *light* de acolo – filosofi care nu-s filosofi și n-au citit filosofia, scriitori care nu-s scriitori și nu respectă scrisul, adunături de căpetenii cu mai puține realizări decât batalioanele de insecte trimise la înaintare.

Cred că problema cea mai mare este la ce se consumă. Să fim sinceri, drept exemplu, câtă poezie contemporană are legătură cu poezia? La proză vă mai descurcați tu sau persoana cu care lucrezi, dar la poezie nu se mai respectă nici măcar baza limbii române, și asta din neștiință, nu din dorința de a realiza „artă neînțeleasă și profundă".

Sunt atât de multe probleme, mă fac să văd din ce în ce mai puțin razele de lumină. Mulți sunt forțați să scrie așa în speranța că vor prinde un miez de faimă. Nu-i obligă nimeni, desigur, să scrie așa, dar pot înțelege tentația din cauza vârstei. Toți mai greșim, dar unii din asta trăiesc.

Pe scurt, chiar cei ce neagă sau doar vorbesc despre adevăratele repere ale literaturii contemporane fără să le citească sau să le studieze sunt cei ce promovează și consumă resturi ale gândurilor barbare care se ivesc de nicăieri spre niciunde. Oamenii sunt ca mașinile ce cară gunoi – gunoi primesc, gunoi duc mai departe. Pe unde să intre lumina în beciul cu un bec ars? Cretinii joacă, proștii aplaudă, Bacovia se rotește și restul „dă" la pește.

Piață, în limba turcă

Cătălin D. Constantin

Meydan, adică *maidan*. Și aici e ceva foarte interesant. Cuvântul grecesc *plateía* [*Πλατεῖα*], cu sensul de „piață", provine din alăturarea a doi termeni, *plateía hodós* [*Πλατεῖα Ὁδὸς*], însemnând „drum larg". Iar „largul" a ajuns să desemneze piața în mai toate limbile europene. În latină, plateía a dat platea. Plaza, din spaniolă, piazza, din italiană, praça, din portugheză, place, din franceză, piața, din română, place, din engleză, Platz, din germană – toate provin direct sau printr-o limbă intermediară din cuvântul latin.

Spre răsăritul Europei, cuvântul care denumește piața se schimbă. Toate țările care au intrat în contact cu Imperiul Otoman folosesc meidan. Cuvântul are o întreagă istorie culturală. În turcă, termenul provine din persană. Maidān-e Naqsh-e Jahān e numele uriașei piețe din Isfahan, lată de 160 de metri și lungă de 508 metri. Sursa primă de inspirație a Maidanului din Isfahan o reprezintă însă vestitele grădini persane, nu piața europeană. Probabil că europenii au perceput drept piață ceea ce, de fapt, nu era piață pentru persani. În Orient, piața reprezintă un export cultural european destul de târziu. De aceea, de pildă, în spațiul indian, cuvântul maidan ajunge să desemneze și parcul – Maidan e numele parcului central din Calcutta. Piețele numite maidan, prin cuvinte înrudite etimologic, sunt efectul suprapunerii peste piața europeană a unor tradiții și mentalități orientale și, probabil, impresionantei piețe din Isfahan i se datorează alunecarea sensului cuvântului maidan către cel de piață.

În persană, cuvântul provine din arabă, unde înseamnă și piață, dar unde, pur și simplu, denumește orașul. Medina e orașul prin excelență. Lingviștii arată că maidan e moștenit de persană din pahlavi, persana medie, unde mēd însemna mijloc.

Maidan e atestat și în sanscrită, sub forma madhya, iar lingviștii au reconstituit rădăcina indoeuropeană *méd^{h}yos, al cărei reflex e și cuvântul latin medius, însemnând mijloc, ca în presupusul etimon european. Mijlocul lumii.

De ce mijlocul a ajuns să fie oraș? Pentru că, în toate lumile vechi, spațiul propriei locuiri se situa în mijlocul lumii. Tătara, tadjika, limba bașkiră, azera, uzbeca, limba uigură păstrează derivări ale cuvântului maidan cu sensul de piață. Cuvântul e de găsit, cu exact același înțeles, în mai multe limbi de pe teritoriul Europei de răsărit – georgiană, rusă, ucraineană, armeană, variante arhaice existând în cehă și sârbocroată.

Să ne amintim de Euromaidanul de la Kiev, care pentru noi trimitea la sensul din româna actuală al cuvântului, mai ales că vedeam o piață plină de resturi arse. Dar *maidan* înseamnă, în ucraineană, „piață".

Trecut prin atâtea limbi și culturi, desemnând orașul, apoi grădina-piață din Persia, apoi doar piața sau numai parcul, în India, cuvântul nu și-a schimbat mult miezul. Componentă esențială a pieței rămâne ideea de mijloc al lumii locuite.

E cumva bizar că doar în română *maidan* a căpătat conotații peiorative, desemnând un loc viran, neîngrijit, neconstruit, lăsat în voia naturii. Un citat din cartea lui Gheorghe Crutzescu despre Podul Mogoșoaiei ne arată că maidan însemna și în română piață, încă după jumătatea secolului XX:

„În 1866, se așează în piața Constantin-Vodă, căci așa se spunea maidanului, într-o clădire definitivă de lemn, faimosul circ Suhr..."

De ce s-a produs în română alunecarea către conotația peiorativă e altă poveste, nu mai puțin interesantă, dar care nu are legătură cu piețele.

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: editura LITERA
Distribuție: Librariile Cărturești

© Ficțiunea OPTm

REDACȚIA

Director: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:
Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Ileana MARIN,
Emanuela ILIE,
Catrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

https://fictiunea.ro
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 8 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985